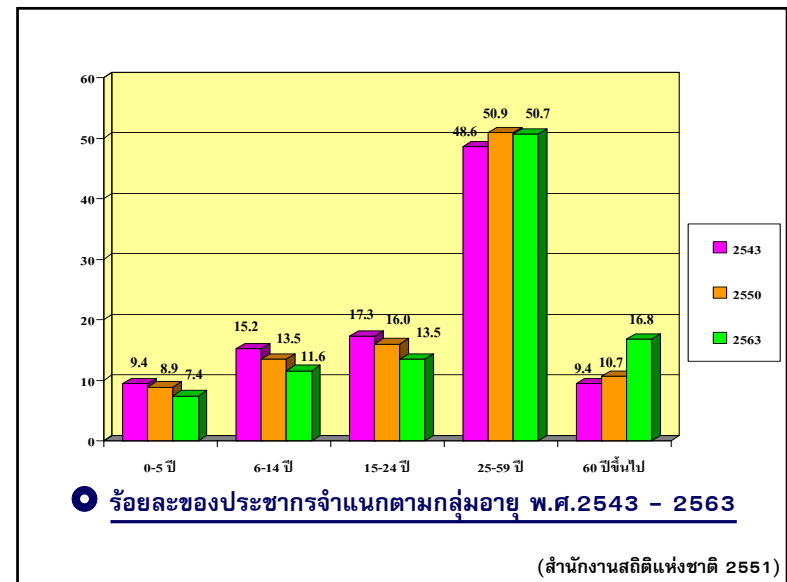
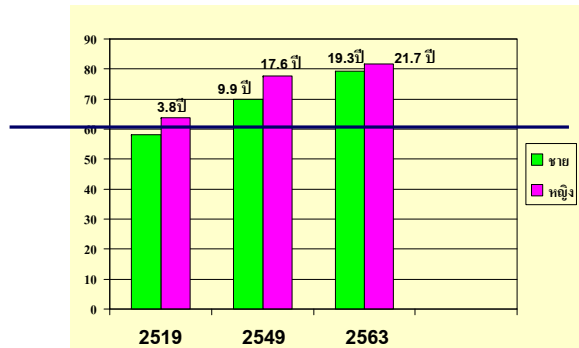

• *Keyword*

- ผู้สูงอายุ
- สุขภาพและสุขภาพช่องปาก
- นโยบายการคุ้มครองผู้สูงอายุไทย
- ยุทธศาสตร์และการบูรณาการ
- ชุดสิทธิประโยชน์

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2551)

จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุปี 2549

กลุ่มอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
60-64 ปี	1,959,959	29.9
65-69 ปี	1,654,158	25.3
70-74 ปี	1,297,417	19.9
75-79 ปี	836,152	12.8
80 ปีขึ้นไป	792,784	12.1
รวม	6,533,470	100

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2551)

การดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

- ร้อยละ 88 ดูแลตนเองได้
- 1 ใน 10 มีผู้ดูแล
 - 96 % บุตรสาว คู่สมรส บุตรชาย
บุตรเขย/บุตรสะใภ้ หลาน พี่น้อง/ญาติ
 - 4.0 % อื่น ๆ

การสำรวจสำนักงานสถิติแห่งชาติ 2550)

การศึกษา

- ร้อยละ 74.1 จบประถมศึกษา
- ร้อยละ 16.7 ไม่เคยเรียนหนังสือ
เกือบ 1 ใน 4 อ่าน-เขียนไม่ได้

การรับรู้ข่าวสาร

- 60% ผู้นำชุมชน ญาติ เพื่อน
- 57% โทรทัศน์
- 36% หอกระจายข่าวในชุมชน
- 32.5% วิทยุ
- 13.4% หนังสือพิมพ์/นิตยสาร
- 9.1% ป้ายประกาศ โปสเตอร์
แผ่นพับ ใบปลิว
- 0.8% อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2551)

สุขภาพและสุขภาพช่องปาก

การเจ็บป่วย

- ครึ่งหนึ่งมีโรคเรื้อรัง
- ที่สำคัญ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง อัมพฤกษ์ อัมพาต สมองเสื่อม โรคของระบบกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น กระดูกและข้อ

สัมพันธ์กับการเกิดโรคในช่องปากและการดูแลตนเอง

สาเหตุการตาย

- มะเร็งทุกชนิด
- โรคหัวใจ
- โรคหลอดเลือดสมอง

ความเสื่อมอื่น ๆ

- สายตาเสื่อม
- หูตึง
- ความจำ

สถานการณ์สุขภาพช่องปาก

การสูญเสียฟัน

- ร้อยละ 92 มีการสูญเสียฟัน
- ร้อยละ 8.2 สูญเสียฟันทั้งปาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (survey 6 ร้อยละ 10.8)

ฟันที่มี

- ร้อยละ 96 มีฟันผุ
- ร้อยละ 62 มีโรคปริทันต์
- ร้อยละ 20 รากฟันผุ

มีโอกาสสูญเสียฟันเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

ร้อยละ 31 มีการแปรงฟันตอนเช้าและก่อนนอน

Ref: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ผลการสำรวจภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 5 พ.ศ.2543-2544

สวัสดิการการรักษาพยาบาล

- ร้อยละ 97.5 มีสวัสดิการ
 - บัตรประกันสุขภาพ
 - สวัสดิการข้าราชการ / ข้าราชการบำนาญ/วิสาหกิจ
 - สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง

แต่สิทธิไม่เท่ากัน

สุขภาพช่องปากกับสุขภาพและคุณภาพชีวิต

- สุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับโรคทางระบบ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด
- สุขภาพฟันสัมพันธ์กับความสุขและประสิทธิภาพการเคี้ยวอาหาร รวมทั้งความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม

Ref: ศ.นพ.เทพ หิมะทองคำ. ปัญหาของผู้สูงอายุที่มีกายและใจ ในมหกรรมการประชุมวิชาการ โครงการฟื้นฟูสมเด็จพระราชทาน สค. 2550
พญ.สิรินธร สันศิริกาญจน. สุขภาพช่องปากกับสุขภาพร่างกายในมหกรรมการประชุมวิชาการ โครงการฟื้นฟูสมเด็จพระราชทาน สค. 2550

สุขภาพช่องปากกับสุขภาพและคุณภาพชีวิต

- ความเจ็บปวด ไม่สบายจากฟันมีผลต่อการพักผ่อน นอนหลับ การทำงาน และการทำกิจกรรมตามปกติ
- การสูญเสียฟันและจำนวนฟันที่เหลือมีผลต่อการเคี้ยวอาหาร การเลือกชนิดอาหาร ส่งผลต่อภาวะโภชนาการ
- ผู้สูงอายุที่มีปัญหาจากการเคี้ยวอาหารมีโอกาสเกิด **underweight** เป็น 3 เท่า ของผู้ที่ไม่มีปัญหา

Ref: พัชชาวรรณ ศรีศิลป์นันท์. ทำใจห้องดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ ในมหกรรมการประชุมวิชาการ โครงการฟื้นฟูสมเด็จพระราชทาน สค. 2550

นโยบายการคุ้มครองผู้สูงอายุของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550

- มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ
- สงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546

- บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่จัดไว้ให้ความสะดวก รวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
- ให้การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2(2545-2564)

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
 - มาตรการ 2 การให้การศึกษาศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมผู้สูงอายุ
 - มาตรการ 1 ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น
 - มาตรการ 5 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2(2545-2564)

- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
 - มาตรการ 2 หลักประกันด้านสุขภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประมวลพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

นโยบายรัฐบาล(18 กพ.51)

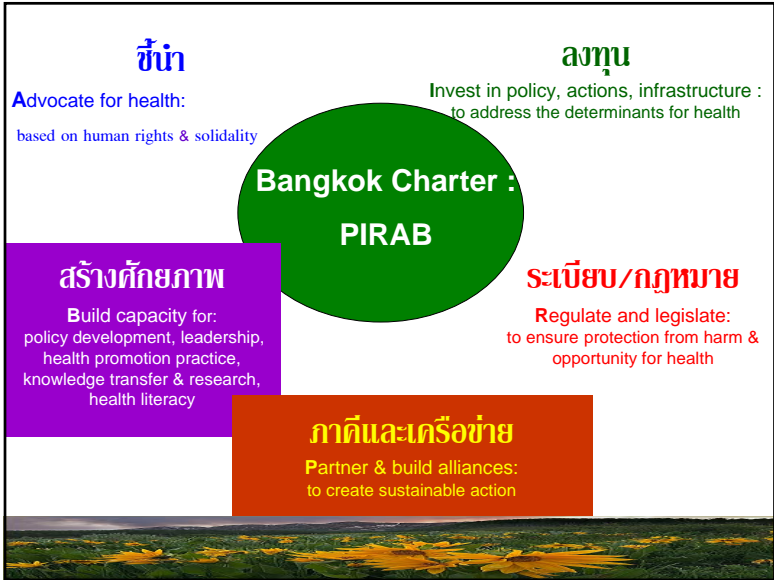
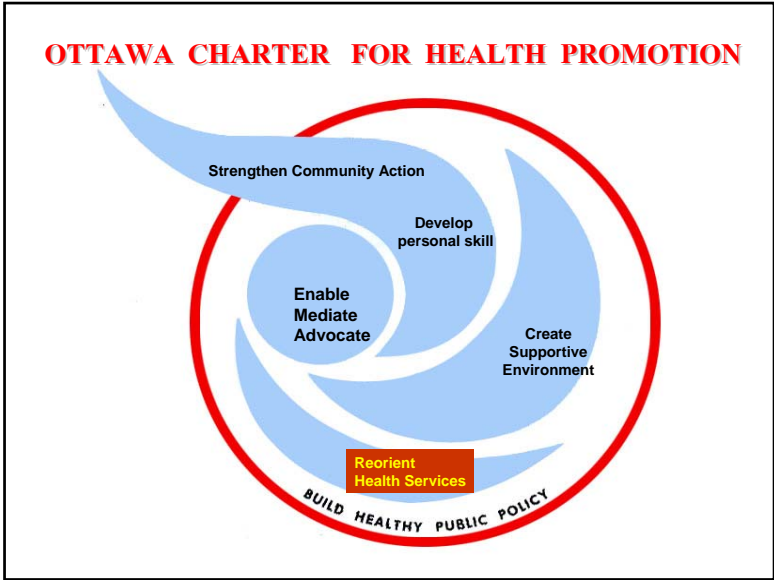
- นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน
 - เพิ่มแรงจูงใจ และขยายงานอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อเป็นกำลังสำคัญให้ชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ
- นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม
 - เตรียมความพร้อมให้แก่สังคมผู้สูงอายุ
 - ให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของประเทศ
 - มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
 - สร้างพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมกับช่วงวัย

ยุทธศาสตร์และการบูรณาการ

กรมอนามัย

"ส่งเสริมให้คนไทยสุขภาพดี"

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

วิสัยทัศน์: ผู้สูงอายุสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี

และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

ภายใต้การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ 3 กลุ่ม

- ผู้สูงอายุที่ดูแลตนเองได้ (ร้อยละ 88 ดูแลตนเองได้)
- ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือบ้าง
- ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย

กิจกรรม

- ชมรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
- ชมรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก
- วัดส่งเสริมสุขภาพ
- เกณฑ์ผู้สูงอายุฟันดี
- มาตรฐาน Home Health Care
- พันเทียมพระราชทาน

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

- รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว

- การป้องกันตามชุดสิทธิประโยชน์

ชุดสิทธิประโยชน์ผู้สูงอายุ

ชุดสิทธิประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ

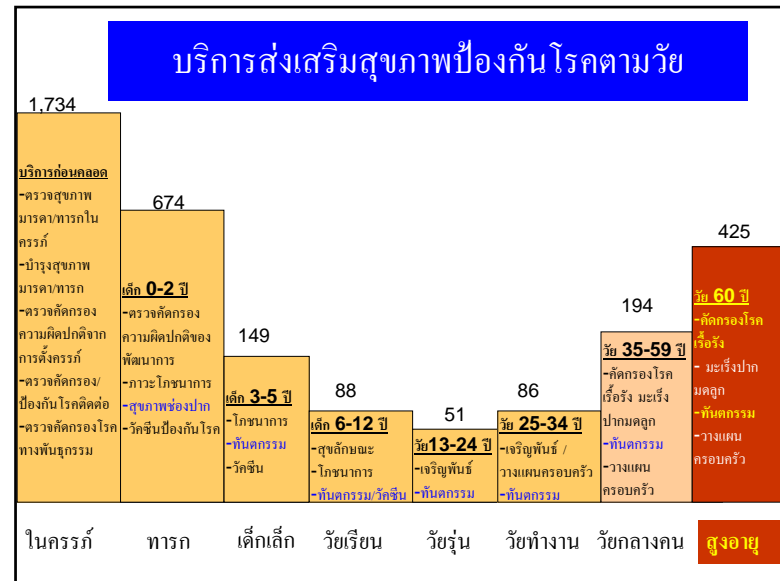

กรอบแนวคิด

- ประกันการมีสุขภาพดี แทนการประกันเฉพาะกรณีการเจ็บป่วย
- ผสมผสานแนวคิดเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และการรักษาพยาบาลเข้าด้วยกันตลอดจนการฟื้นฟูสภาพ
- อาศัยสถานพยาบาลปฐมภูมิเป็นแกนหลักในการจัดบริการ
- สิทธิประโยชน์ครอบคลุมถึงเฉพาะบริการส่วนบุคคล (personal services) ไม่รวมไปถึงบริการที่เป็นสาธารณะสำหรับชุมชน (public health program)

ชุดสิทธิประโยชน์บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค

- การดูแลอนามัยมารดาก่อนคลอด
- บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในเด็กเล็ก (0-2, 3-5 ปี)
- บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคเด็กนักเรียน (6-12 ปี)
- บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรควัยรุ่น (13-18, 19-24 ปี)
- บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรควัยผู้ใหญ่ (25-34, 35-59 ปี)
- **บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรควัยสูงอายุ (60+ ปี)**
- การเยี่ยมบ้าน และดูแลสุขภาพที่บ้าน
(home visit / home health care)

ชุดบริการส่งเสริมป้องกันกลุ่ม 60+ ปี

กิจกรรม	ครั้ง	ความครอบคลุม
ซักประวัติ-ตรวจร่างกาย	ปีละครั้ง	100
สุขศึกษา	ปีละครั้ง	100
ตรวจสุขภาพช่องปาก, แนะนำและชุดหินน้ำลาย	ปีละครั้ง	100
Hct/Hb	ทุกสามปี	33
CHL	ทุกสามปี	33
FPG	ทุกสามปี	33
Stool Exam	ทุกสามปี	33

บริการเยี่ยมบ้าน / ดูแลสุขภาพที่บ้าน

- จัดเป็นค่าพาหนะให้กับการไปงานอนามัยโรงเรียนปีละ 2 ครั้ง
- จัดค่าพาหนะให้กับการเยี่ยมบ้านสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- ค่าพาหนะในเขตชนบทให้ครั้งละ 350 บาท
- ค่าพาหนะในเขตเมืองให้ครั้งละ 500 บาท

ชุดสิทธิประโยชน์ทางทันตกรรม

ด้านการรักษา ข้อที่ (5)

- การถอนฟัน
- การอุดฟัน
- การขูดหินปูน
- การทำฟันเทียมฐานพลาสติก
- การรักษาโพรงประสาทฟันน้ำนม และ
- การใส่เพดานเทียมในเด็กปากแหว่งเพดานโหว่

ชุดสิทธิประโยชน์ฯ

ด้านการส่งเสริมป้องกัน ข้อที่ (1) การส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคในช่องปาก ได้แก่

- การตรวจสุขภาพช่องปาก
- การแนะนำด้านทันตสุขภาพ
- การให้ฟลูออไรด์เสริมในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อโรคฟันผุ เช่น กลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ
- ผู้ป่วยฉายรังสีบริเวณศีรษะและลำคอ
- รวมทั้งการเคลือบหลุมร่องฟัน

การดำเนินงาน 3 ปีที่ผ่านมา (48-50)

1. Implement : ฟันเทียมพระราชทาน 48-50

- สูญเสียฟันทั้งปาก

(Vertical program งบ P&P ตลอดไป ??)

2. Pilot : การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ 49-50

- จัดกิจกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากสมาชิกชมรม 3 ภาค 11 จังหวัด 32 ชมรม (.....จาก 2,000 กว่าชมรม)

ผลการ survey รายปี

- 2548 มีฟันใช้งานได้ 4 คู่สบ (ฟันแท้+ฟันเทียม) ร้อยละ 44
- 2550 มีฟันใช้งานได้ 4 คู่สบ(ฟันแท้+ฟันเทียม) ร้อยละ 48

National survey 2550 — สูญเสียฟันทั้งปากร้อยละ 8 → ร้อยละ 10

การจัดระบบบริการทันตสุขภาพ

แนวคิดของ Romer

- ระบบบริการทันตสุขภาพประกอบด้วย
 - ทรัพยากร
 - องค์กร
 - กลไกการสนับสนุนทางการเงิน
 - การบริหารจัดการ
 - การจัดบริการ

Ref. : Romer M.L. 1991. Health system components and their relationships

แนวทางการพัฒนาระบบบริการทันตสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ

(สนับสนุนยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ)

- เหมาะสมกับสถานการณ์สุขภาพช่องปากและสุขภาพผู้สูงอายุ
- สอดคล้องกับกลไกในระบบสุขภาพแห่งชาติ
- สร้างหลักประกันด้านทันตสุขภาพ
- เตรียมการรองรับปัญหาและความต้องการด้านทันตสุขภาพ
ในอนาคต โดยเน้นการพึ่งตนเองและชุมชน รับประทานใกล้บ้าน
พึ่งพาภาครัฐตามสมควร

